

Dele af Befolkningen, tillige er det folkelige Mindretals Præster. Denne Ordning svækker absolut disse Præsters Stilling ikke alene udvortes, men ogsaa deres indre Stilling, og den paabyrder dem en Gerning, som de efter min Mening ikke kan udføre. Tillige berøver man Mindretallet den Mulighed at samles om en bestemt Person, som dog alene skaber en Menighed. Det personlige Baand mellem Præsten og hans Sognebørn, som er det rette Grundlag for det kirkelige Forhold, det har vi ikke for Landsoggenes Vedkommende, det kan vi kun have i Byerne. Det folkelige Mindretal vil paa det kirkelige Omraade føle sig som Stifbørn, der betjenes saadan ved Siden af, men ikke har deres egen Præst, hvortil de kan søge med alle deres aandelige Fornødenheder.

Dette er nogle af de Ønsker og Klager, jeg har at fremføre med Hensyn til Skolevæsenet og Kirkevæsenet. Jeg har ikke fremdraget enkelte Tilfælde, det har jeg gjort før. Jeg har klaget over, at forhenværende preussiske Lærere, der nu er dansksindede, altsaa har skiftet Sindelag, eller maaske de ikke har skiftet Sindelag, holdes for udmærket egnede til at forestaa tyske Skoler eller undervise i tyske Skoler; men jeg har faaet det eneste Svar, som Ministeren kan give: Saaledes som Forholdene ligger, har jeg slet ikke dermed at gøre, det ordnes nede i Byerne, der kan det bedst ordnes af Beboerne selv. Derfor har jeg heller ikke i Dag fremdraget enkelte Tilfælde, men jeg siger: Hele Lovens Grundlag er ikke rigtigt, ikke tilstrækkeligt, det er ikke ordnet efter Selvbestemmelsesrettens Princip, det giver ikke Mindretallet Mulighed for at forvalte sine egne Ting. Skolen er ikke Mindretallets, men Flertallets, og paa lignende Maade er det paa det kirkelige Omraade. Naar jeg alligevel ikke kommer med bestemte Forslag i Dag, er det, fordi de dansk-tyske Forhandlinger er svævende og muligvis ogsaa kan komme ind paa disse Forhold. Jeg for mit Vedkommende ønsker ikke noget mere, end at man kunde finde en Overenskomst, hvor man gensidig bandt sig til bestemte Retsanskuelser, efter hvilke man vilde ordne Mindretallenes Rettigheder paa begge Sider af Grænsen. Jeg ved, at man er villig til det fra tysk Side. Jeg kan ikke vide, hvad man fra dansk Side kunde indvende mod slikt et Tilbud. De ved, at jeg ønsker en Grænseforandring, for at vore nationale Krav bedre kan ske Fyldest. De ved, at det

samme Ønske næres af en Del af den danske Befolkning. Dansk Politik maa derfor regne med, at Grænsespørgsmaalet en Gang kan blive akut, enten man nu vil det eller ej. Jeg ønsker, om et slikt Tilfælde skulde indtræde, at man saa i det mindste havde skabt gode Betingelser for Mindretallene paa begge Sider, saaledes at dette kunde virke mildnende for, hvad der kan komme mellem de to Stater. Det vilde gøre meget til at forhindre, at krigerske Tendenser forbinder sig med de nationale Ønsker og Krav. Det Mellemværende, der endnu kan være mellem Danværk og Tyskland, maa rimeligvis ordnes ad Forhandlingens Vej, og det vigtigste er nu at skabe en god Retstilstand for Mindretallene. Jeg vil gerne i den Anledning gøre den Bemærkning, om ikke det danske Socialdemokrati kunde se en Opgave i at hjælpe disse Ting ind i det rette Spor. Jeg ved af Samtaler, jeg har haft med tyske Socialdemokrater, at der har været Forhandlinger i Gang mellem det tyske og det danske Socialdemokrati, og at der har været en principiel Enighed fra begge Sider om, at disse Forhold skulde ordnes, saaledes at Retten blev gensidig. Der skulde altsaa træffes en Overenskomst mellem Staterne, der skulde ikke ske noget ensidigt fra den ene Stats Side. Jeg ved nok, at man ofte i næsten alle Lande har rettet den Bebrejdelse mod Socialdemokratiet, at det tænkte internationalt og ikke nationalt. Socialdemokratiet har derimod indvendt, at det at træde i Skranken for internationale Interesser og Opgaver absolut ikke udelukkede, at man ogsaa kunde erkende de nationale. Og denne Indvending er rigtig. Men jeg tager ikke fejl og siger vel ikke noget fornærmende, naar jeg udtaler, at Socialdemokratiet altid har haft skarperne Øje for det farlige i det nationale eller, jeg kan maaske sige, i de nationalistiske Tendenser end for det opbyggende, det livsvækkende, det varme i de nationale Følelser. Krigen har i de Stater, der kom med i den, virket paa den Maade, at den nationale Livsanskuelse fik Magt i stærkere Grad end forhen ogsaa over Socialdemokratiet. Og jeg anser dette for godt, netop fordi jeg i Grunden venter, at Socialdemokratiet i de forskellige Lande skal skabe Ventilene for, at disse nationale Ideer og Strømninger taber deres farlige, fanatiske Karakter, medens det gode, det opbyggende kan komme mere og renere